

Силабус курсу:

Прикладні методи в соціальній роботі

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 «Психологія соціальної роботи»
Рік підготовки:	7
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	6,0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Іспит

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua	+38-066-923-16-16	+38-066-923-16-16 Viber, телеграм	аудиторія за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять мислення майбутніх фахівців; формування практичних навичок майбутнього за дисципліною полягає у тому, щоб майбутні соціальні працівники мали можливість оволодіти базовими знаннями, які необхідні для формування професійного уміння допомагати клієнтам обирати перспективні для них життєві цілі та шляхи й засоби досягнення їх, самоорганізувати та саморегулювати ефективне використання цих засобів та рух цими шляхами; розвиток професіоналізму.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: місце і роль прикладних методик у професійній діяльності соціальної працівника; особливості застосування тих чи інших видів прикладних мистецтв у вирішенні соціальних проблем клієнтів; терапевтичні можливості прикладних методик для розвитку та активізації внутрішніх ресурсів клієнта; про значення прикладних методик у наданні психолого-педагогічної допомоги, спрямованої на подолання соціальних і особистісних проблем дітей та молоді.

Вміння: застосовувати набуті знання у процесі самостійного опрацювання наукової літератури, у якій висвітлюється суміжна проблематика; використовувати прикладні методики в різних напрямках соціальної роботи; доцільно підбирати прикладні методики в соціальній роботі з відповідною

категорією клієнтів; аналізувати доцільність використання прикладних методик в соціальній роботі; поновлювати професійні знання та впроваджувати їх в практичну діяльність.

Передумови до початку вивчення: Для засвоєння дисципліни повинні бути знання з: «Вступ до спеціальності соціальна робота», «Історія соціальної роботи», «Практикум соціальної роботи», «Теорія соціальної роботи».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни є засвоєння прикладних методик й методів в соціальній роботі та їх практичне використання в професійній діяльності соціального працівника.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. З. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет і методи в соціальній роботі. Соціальна терапія як та її вплив на соціалізацію клієнта соціальної роботи.	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0,2	Предмет і завдання в соціальній роботі. Зміст і структура прикладних методик в соціальній роботі. Зв'язок прикладних методик в соціальній роботі з іншими науками та її роль у пізнанні навколишнього світу. Поняття соціальної терапії. Розвиток та активізація внутрішніх ресурсів клієнта як одне з першочергових завдань соціального працівника. Творча діяльність як передумова соціалізації особистості, поняття творчості. Терапевтичні можливості мистецтва.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
2.	Мистецтво та його терапевтичні можливості.	денне 2/0/2 заочна 0,5/0/0,2	Художня творчість як засіб лікування та розвиток особистості. Форми арт-терапевтичної роботи. Деякі особливості арт-терапевтичної діяльності. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення. Способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
3.	Види декоративно-ужиткового мистецтва та його застосування у соціальній роботі.	денне 2/0/0 заочна 0,4/0/0,2	Поняття та види декоративно-прикладного мистецтва. Вироби з кераміки та скла. Виготовлення текстильних виробів. Вироби з дерева і металу. Використання законів композиції у виробках декоративно-прикладного мистецтва.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
4.	Загальні закономірності арт-терапевтичної роботи.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	<i>Вихідні арт-терапевтичні поняття. Форми арт-терапевтичної роботи. Деякі особливості арт-терапевтичної діяльності. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення. Способи оцінки й реєстрації арт-терапевтичної діяльності.</i>	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
5.	Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Арт-терапія для дітей і підлітків. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство. Корекція страхів методами арт-терапії	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
6.	Арт – терапевтична робота з різними категоріями	денне 2/0/0 заочна	Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку. Арт-терапія в роботі з правопорушниками. Використання арт-терапії в роботі з бездомними.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	клієнтів. Комбінація арт-терапії з іншими формами терапії та творчістю.	0,4/0,2	Використання арт-терапії в роботі з ув'язненими . Танець і терапія мистецтвом. Казкотерапія.	Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
7.	Прикладні методики як засіб соціально-терапевтичного впливу на особистість.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Роль художньої творчості у роботі з клієнтами соціальної роботи. Значення художньої діяльності для розвитку фізіологічних та психічних навичок клієнтів.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
8.	Соціально-психологічні особливості різних категорій сімей та дітей.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Групи клієнтів, що потребують терапевтичного втручання. Соціально-психологічні особливості дітей та батьків з неблагополучних сімей. Психоемоційний розвиток дітей-сиріт, що виховуються в інтернаті. Соціально-психологічні особливості осіб з обмеженими функціональними можливостями. Психологічна характеристика осіб, що стали жертвами насильства у сім'ї. Соціально-психологічні особливості дезадаптованих дітей та молоді.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
9.	Особливості застосування прикладних методик з людьми похилого віку.	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Характеристика духовних та психологічних потреб людей похилого віку. Значення прикладних методик для роботи з людьми похилого віку. Використання соціальним працівником прикладних методик при роботі з даною категорією клієнтів. Визначення ефективних методик для людей похилого віку.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
10.	Використання методик тілесної терапії з корекційною метою.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Тілесна терапія. Основні школи тілесно-орієнтованої психотерапії. Релаксація. Робота з диханням та пози тіла.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
11.	Технології застосування прикладних методик у роботі з сім'ями різного типу.	денне 2/0/2 заочна 0,4/0,2	Використання засобів мистецтва у роботі з різними типами сімей. Використання засобів мистецтва у роботі з неблагополучною сім'єю. Виконання декоративного виробу сім'єю як спосіб подолання конфліктів. Значення прикладного мистецтва для розвитку творчої уяви та фантазії обдарованої дитини, регуляція емоційного стану дитини та її батьків.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
12.	Використання ігрових елементів при роботі з сім'ями різного типу.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Види іграшок. Функціональні особливості іграшки у розвитку особистості дитини. Гра як ефективний терапевтичний засіб роботи з дітьми та дорослими. Особливості використання іграшки у театральному мистецтві. Значення лялькового театру для роботи з клієнтами.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
13.	Використання прикладних методик когнітивної терапії з метою регуляції емоційного стану людини.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Загальна характеристика когнітивної терапії. Механізми виникнення емоцій та усвідомлення власних думок. Когнітивно-орієнтовані методи психокорекції для керування емоційним станом та поведінкою у складних життєвих ситуаціях.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
14.	Використання сугестивних методик	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Форми сугестивного впливу. Навіювання. Самонавіювання. Вхідження в певний образ. Аутогенне тренування. Застосування в клініці аутогенного тренування.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	у роботі з різними проблемами клієнтів.			Індивідуальні завдання.
15.	Особливості використання методик поведінкової терапії в роботі з соціально-психологічною проблематикою.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Метод систематичної десенсибілізації. Метод оперантного зумовлення. Техніка «репетиції поведінки».	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
16.	Ефективні способи форми поведінки соціального працівника з кризовими категоріями клієнтів.	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Стиль поведінки соціального працівника з різними групами клієнтів. Ефективний стиль поведінки з агресивними дітьми. Технології налагодження взаємодії з демонстративним та депресивним типом особистості клієнта. Ефективна поведінка соціального працівника при взаємодії з клієнтом-девіантом та людиною похилого віку.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
17.	Особливості застосування прикладних методик при роботі з дітьми-девіантами.	денне 2/0/2 заочна 0,4/0/0,2	Використання спеціальних методик та застосування методичних прийомів при виконанні малюнкових робіт з дитиною. Особливості проведення бесід з дитиною про образотворче мистецтво. Ефективні види малювання у роботі з дітьми-девіантами. Колір – діагностика емоційного стану дитини, зняття агресивності, тривоги, стану напруженості за допомогою образотворчого мистецтва.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
18.	Використання методик психодрами та гештальт-терапії з корекційною метою.	денне 2/0/0 заочна 0,5/0/0,2	Історія виникнення психодрами як психотерапевтичного методу. Сутність методу психодрами. Компоненти психодрами. Техніки психодрами Основні поняття та положення гештальт-терапії. Вправи, які використовуються в гештальт-терапії Психотехніка у гештальт-терапії.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
19.	Дискусійні методи активного соціально-психологічного навчання. Кейс метод.	денне 2/0/2 заочна 0,5/0/0,2	Групова дискусія: поняття, переваги і види. Завдання та стратегії дискусійного методу. Сутність кейс – методу.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
20.	Метод моніторингу в соціальній роботі. Соціологічні методи соціальної роботи. Контент-аналіз. Метод case-study в соціальній роботі.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Поняття моніторинг. Основні риси соціального моніторингу. Сутність Контент-аналіз. Основні завдання контент-аналізу. Процедури контент-аналізу. Поняття методу case-study. Ідеї методу case-study.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
21.	Використання прикладних методик при створенні рекламно-інформаційних матеріалів.	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0	Поняття рекламно-інформаційних матеріалів та їх види. Розробка рекламно-інформаційних матеріалів за допомогою прикладних методик. Використання прикладних методик при виготовленні макету соціальної реклами та сувенірної рекламної продукції.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
22.	Загальна кількість аудиторних занять	Денне 42/28 Заочне 6/4		

Рекомендована література

1. Байдарова О. О. Рефлексія як основа самоорганізації професійної діяльності соціального працівника / О. О. Байдарова // Вісник Київського нац. у-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Соціологія. Психологія. Педагогіка. – 2007. – Вип. 27/28. – С. 120–123.
2. Волкова Н. П. Формування пізнавальної потреби майбутніх соціальних педагогів до оволодіння професійною комунікацією / Н. П. Волкова // Вісник Дніпропетровського у-ту імені А. Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. – 2011. – № 2 (2). – С. 21–25.
3. Карпенко О. Г. Мотивація в структурі діяльності соціального працівника / О. Г. Карпенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика: [наук.-метод. журнал]. – К., 2011. – № 3–4. – С. 16–22. 131.
4. Карпенко О. Г. Професійне становлення соціального працівника / О. Г. Карпенко. – К. : ДЦССМ, 2004. – 164 с.
5. Пометун О. І. Молодь обирає дію: Соціальне проектування – новий підхід до виховання молоді // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико зорієнтований збірник. – К.: Департамент, 2003. – С. 327-333.
6. Тюття Л. Т., Іванова І. Т. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посіб. – К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. – С. 169. – 186.
7. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі : навчальний посібник / І. В. Астремська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 396 с

Методичне забезпечення

1. Шевчук О.М. Практикум з соціальної роботи : Навчально-методичний посібник // Уклад. : О. М. Шевчук. – Умань : ФОП Жовтий, 2016. – 100 с.
2. Капська А. Й. Соціальна робота : навч. посіб. / А. Й. Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с. 127.
3. Підготовка волонтерів до соціальної роботи: Навчально-методичний посібник / за ред.. А. Й. Капської. – К. : Держсоцслужба, 2005. – 152 с.
4. Мінько Т. В. Емпатія як умова розвивального впливу в міжособистісних стосунках. Методичні рекомендації для практичних психологів та вчителів / Мінько Т. В. // Практична психологія та соціальна Практикум з соціальної роботи : навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 7.040202 «Соціальна робота» / уклад. В.П. Лютий. – Академія праці і соціальних відносин федерації профспілок України. – Київ, 003. – 43 с.робота. – 2000. – № 2–3. - С. 18-21.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,47 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (14 практичних по 2 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;

- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.